

Naturovervågning af Maglemosen ved Vedbæk Sæson 2017

Projektperiode 2016-2020

Rapport til: Rudersdal Kommune
og foreningen Maglemosens Naturpleje
Udarbejdet af: Anders N. Michaelsen og Johanne Bak
Marts 2018

Indhold

Datablad:.....	1
Indhold	1
Indledning	2
Overvågning af Maglemosen	3
Indsatser sæsonen 2015	6
Indsatser sæsonen 2016	6
Indsatser sæsonen 2017	7
Ynglefugletællinger	7
Observationer af græsningstryk, -effekt og – adfærd	9
Sildig gyldenris	10
Rød hestehov	11
Japan-pileurt	13
Kæmpe-bjørneklo	14
Græsningstryk.....	15
Sæson 2016.....	15
Sæson 2017.....	16
Analyse og konklusioner	19
Frahegninger	19
Bilag 1 – Maglemosen ved Vedbæk. Ynglefugle 2017	29

Datablad:

Titel:	Naturovervågning af Maglemosen ved Vedbæk – Sæson 2017.
Bedes citeret:	Michaelsen, Anders N. og Bak, Johanne. 2018. Naturovervågning af Maglemosen ved Vedbæk – Sæson 2017. Rapport fra Natur360 til Rudersdal Kommune og Foreningen Maglemosens Naturpleje.
Forfattere:	Anders N. Michaelsen og Johanne Bak, Natur360
Udgivelsesår:	2018
Rekvirent:	Rudersdal Kommune og Maglemosens Naturpleje
Layout:	Johanne Bak
Fotos:	Anders N. Michaelsen
Forside:	Frahegnet del i fold F3 og StregBredpande suger nektar på Kattehale – Anders N. Michaelsen

Indledning

Rudersdal kommune er en skovrig kommune med relativt langt mellem større lysåbne naturområder. Maglemosen ved Vedbæk er, foruden at være et stort sammenhængende område af lysåbne naturtyper, også interessant af geologiske og kulturhistoriske årsager.

I 1986 blev Maglemosefredningen stadfæstet. Maglemosefredningen omfatter Henriksholm Syd, Maglemosegård, Rævegravene, Sanddalen og Elleslettegård, i alt 216 ha. Formålet med fredningen er at bevare betydelige landskabelige, arkæologiske og geologiske værdier.

Området mellem Vedbæk og Smidstrup, på i alt 60 ha, blev fredet i 2012 (Vedbæk/Smidstrup fredningen), og omfatter bl.a. området Henriksholm nord, der ligger i Rudersdal Kommune. Vedbæk/Smidstrup Fredningens formål er at sikre og genoprette de landskabelige, rekreative, biologiske og kulturhistoriske værdier.

Forsvarskommandoen overlod i 2011 arealerne nord og syd for Henriksholm til Rudersdal Kommune (Henriksholm Nord og Henriksholm Syd). Området på ca. 70 ha var tidligere dyrkede marker og moseområder. Men området var ved at gro til med især pil, høje græsser og den invasive sildig gyldenris. Det er Rudersdal Kommunes vision, at der på de kommunalt ejede områder, Henriksholm Nord og Syd skabes et sammenhængende lysåbne naturområder med høj biodiversitet, god tilgængelighed og et spændende rekreativt indhold.

Visionen om at skabe et stort sammenhængende natur- og græsningslandskab omkring Henriksholm kommer til at ske gennem omfattende naturpleje af arealerne. Plejen startede med rydning af pil og anden opvækst i vinteren 2014- 2015 på ca. 12 ha. Der blev opsat trådhegn til fire græsningsfolde (F1, F2, F3 og F4) og der blev udsat kreaturer. Kreaturerne skal fremadrettet forhindre tilgroning og være de fremtidige naturplejere i Maglemosen. Det er dog muligt at græsningen af arealerne vil blive suppleret med andre dyrearter samt maskinel høslæt og rydning. Den indledende naturpleje er gennemført med midler fra NaturErhverv/EU og Rudersdal Kommune.

Figur 1. Græssende kvæg i Maglemosen (2016).

Målet med plejen er at skabe natur med overdrevsvegetation på de højtliggende arealer og enge eller moser på de lavtliggende fugtige arealer. Områdernes nye rekreative muligheder skal passes ind og anvendes på naturens præmisser.

Overvågning af Maglemosen

Dette projekt vil i årene 2016-2020 foretage overvågning og løbende tilsyn med græsningens effekt på vegetationens struktur og floraens tilstand i Maglemosen. Dette gøres med henblik på at kunne justere plejeindsatsen og græsningstrykket (flytte dyr mellem græsningsfoldene, lave periodevis frahegninger etc.) for at fremme blomstrende planter, ynglende fugle og biodiversiteten generelt. Dette gøres for på sigt at opnå viden om, hvorvidt kommunens visioner opnås med den plejeindsats der ydes i områderne.

De løbende tilsyn suppleres med botaniske prøveflade-registreringer på i alt 11 fastlagte flader. De første 5 prøvefelter (felt 1-5) blev udlagt og monitoreret første gang allerede i 2015. De resterende 6 prøvefelter (felt 6-11) blev udlagt og monitoreret i 2016. Der er ikke foretaget monitorering af felterne 1-5 i 2016. Derudover foretages der luftfotoregistrering ved droneoverflyvning samt overvågning af ynglefugle og natsværmere for at kunne bedømme en mulig udvikling af biodiversiteten.

Følgende overvågningselementer er planlagt (i parentes er angivet hvilke år elementet udføres):

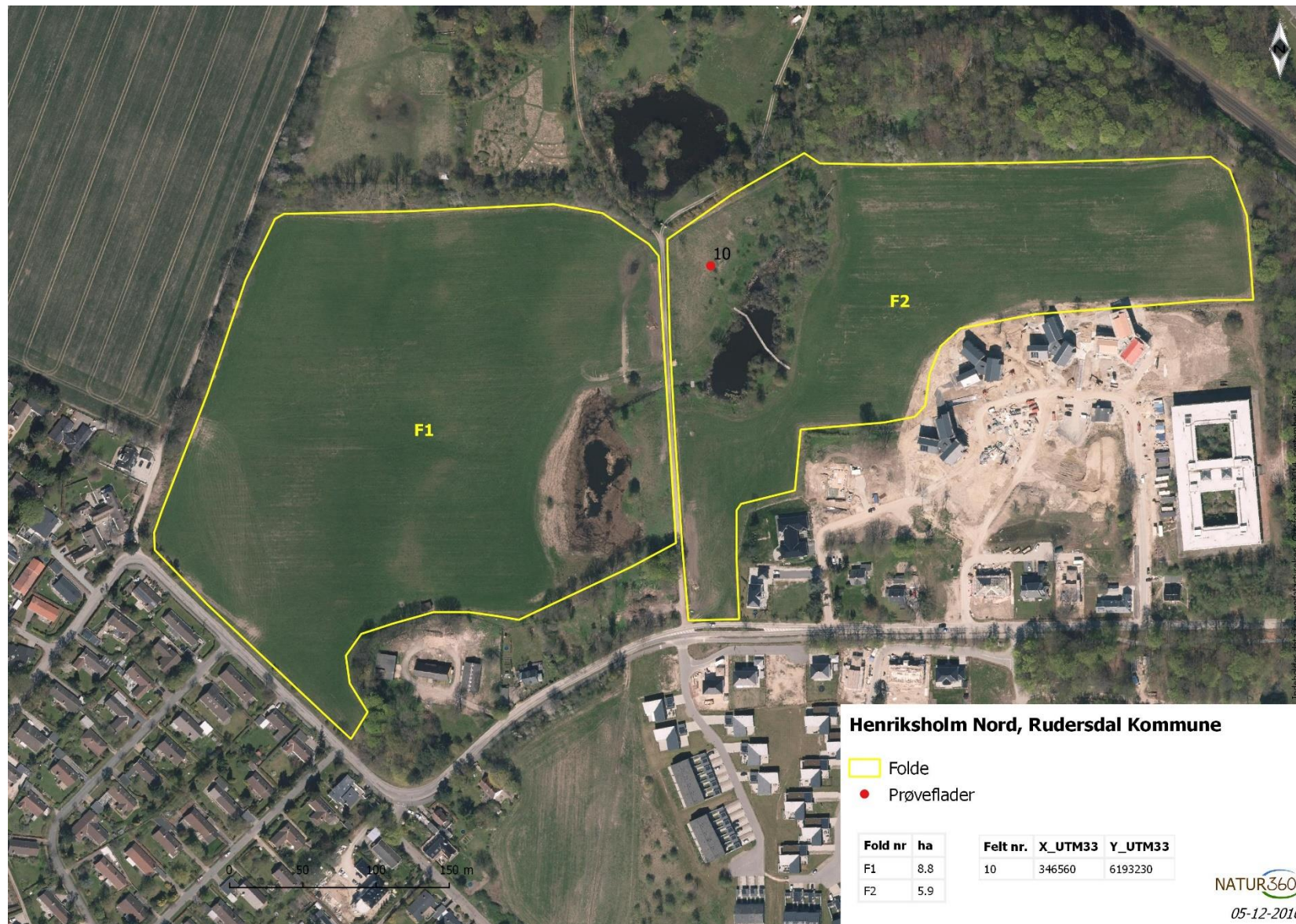
1. Registrering af græsningstryk (2016-2020)
2. Løbende biologisk tilsyn og vurdering (2016 - 2020)
3. Botaniske prøvefladeregistreringer (2016 og 2020)
4. Luftfotooptagelser og video med drone (2016 og 2020)
5. Ynglefugletællinger (2017 og 2020)
6. Registrering af natsværmere og natsommerfugle (2016)

Der foretages hvert år, efter endt tilsynsperiode, en kort afrapportering på de overvågningselementer der er foretaget på arealerne i løbet af året, frem til dyrene tages af arealerne ultimo oktober eller primo november.

Projektet er opstået som et samarbejde mellem foreningen Maglemosens Naturpleje, Rudersdal Kommune og Natur360.

Figur 2. Lars Maltha Rasmussen, Tidal Consult foretog i 2016 luftfotoovervågning med drone. Der er planlagt endnu en luftfotoovervågning i 2020.

Figur 3. De to nordlige græsningsfolde

Figur 4. De to sydlige græsningsfolde.

Indsatser sæsonen 2015

Der blev i forsommeren 2015 lagt de første 5 botaniske prøveflader med tilhørende botaniske registreringer (prøvefelterne 1-5, se Figur 4).

Indsatser sæsonen 2016

I september 2016 blev der udlagt yderligere 6 prøveflader fordelt over projektområdet, således at der nu er 11 faste prøveflader til den botaniske overvågning. Overvågningen af de faste prøveflader i 2015 og 2016 er en botanisk baselinemonitering. Denne monitering vil således være udgangspunktet for senere at kunne sammenligne områdernes tilstand og på den baggrund være med til at fortælle noget om områdernes ændringer. En prøveflade er en cirkel med radius på 5 meter (78,5 m²). Placeringerne af prøvefladerne er foretaget subjektivt, og kriteriet har været at dække den lysåbne vegetation og jordbundens variation i området. Punkt 9 ligger syd for Maglemoserenden i et ikke afgræsset område, der fremstår som tæt rørskov, og vil kunne fungere som kontrolpunkt for hvad der sker med vegetationen over tid, når den ikke driftes/plejes. Punkt 10 ligger i en græsset del af fold F2 i Henriksholm Nord, som ikke har karakter af dyrket mark.

Der blev aflagt løbende besøg henover sæsonen med gennemvandring af området og fotodokumentation, for at følge vegetationsudviklingen og græsningseffekten.

Japan-Pileurt blev på forsøgsbasis bekæmpet med le.

Der blev foretaget registrering af natsommerfugle med lyslokning. Se bilag 2 i afrapportering for sæson 2016 med artsliste over de observerede insekter.

Der blev ved sæsonens afslutning foretaget indsamling af oplysninger om antal græssende dyr på arealerne gennem græsningssæsonen og data er sammenstillet i lister. Disse data er desværre ufuldstændige, da der ikke er foretaget en systematisk optælling af dyrene. Oplysningerne er bearbejdet og grafisk præsenteret (se Tabel 1, side 15).

Figur 5. Top-star (*Carex paniculata*) i Maglemosen. Top-star er en god indikatorart for vældaktivitet. Er noget afhængig af, at terrænet holdes lysåbent, men kan klare sig i relativt lang tid efter endt græsning.

Indsatser sæsonen 2017

Der blev i foråret foretaget identificering, tælling og kortlægning af områdets ynglefugle (se Bilag 1 – Maglemosen ved Vedbæk. Ynglefugle 2017).

Der blev aflagt løbende besøg henover sæsonen med gennemvandring af området og fotodokumentation, for at følge vegetationsudviklingen og græsningseffekten.

Der blev ved sæsonens afslutning foretaget indsamling af oplysninger om antal græssende dyr på arealerne gennem græsningssæsonen. Oplysningerne er bearbejdet og grafisk præsenteret (se Tabel 2, side 16).

Ynglefugletællinger

Der blev i foråret 2017 foretaget en ynglefugletælling. Ved i alt tre besøg i april og maj blev potentielle ynglefugle i området artsbestemt og kortlagt. Antallet af ynglende fugle er vurderet ud fra forskellige parametre afhængig af art. For nogle arter er antallet registreret ud fra observationer af rugende fugle, for andre er antallet registreret ud fra fundne reder. Derudover er der arter, hvor antallet af ynglende fugle vurderes ud fra antallet af syngende, kaldende eller territoriehævdende fugle (se bilag xx for den fulde afrapportering af fugletællingerne).

Figur 6. Gulspurv (øverst) og præderet vibeæg (nederst).

Der blev registreret i alt 41 arter af potentielle ynglefugle. Hovedparten er spurvefugle der er tilknyttet de busk- og træbevoksede områder.

Biotopkravene for en række karakteristiske ynglefugle tilknyttet eng er tilsyneladende til stede i området, men andre faktorer er sandsynligvis afgørende for, at disse arter ikke havde succes, og opgav yngleforsøget. Det drejer sig bl.a. om Vibe. 3 par Viber var begyndt at yngle på engen syd for den store sumpskov i F3, men uden held. Rederne er givetvis blevet præderet af krager. Der blev i den store sumpskov i F3 observeret én rede af Musvåge. Reden var desværre tilsyneladende blevet opgivet af uvisse årsager, ved det sidste besøg i maj. Derudover var der ved de to første besøg blevet hørt 2 par Dobbeltbekkasiner spille, men de havde tilsyneladende også opgivet at yngle ved besøget i maj.

Fire reder af Gråkrager blev registreret, mens op til 12 fugle blev set fouragerende i området. Gråkrager er ofte specialiserede i at prædere reder af fugle der yngler åbent, og det er givetvis tilstedeværelsen af disse krager der var afgørende for Vibernes manglende ynglesucces.

En Stor Flagspætte blev observeret i færd med at udhugge et redehul i et elletræ i den store sumpskov i F3. En anden fugl blev observeret territoriehævdende i områderne nord for Henriksholms Alle. Territorierne for Stor Flagspætte omfatter givetvis også områder uden for undersøgelsesområdet, hvor der findes mange større træer.

Størstedelen af de registrerede ynglefugle er strejf- eller standfugle og er alle almindeligt udbredte danske ynglefugle. Af egentlige trækfugle der blev registreret ynglende er Løvsanger, Gransanger, Rødstjert, Munk, Gærdesanger, Hvid Vipstjert og Rørspurv.

Der er opsat en Tårnfalkekasse i den sydvestlige del af området, men der blev ikke registreret nogen yngleaktivitet. Tårnfalken udgør sammen med Gøgen og Nattergalen mulige ynglefugle i området.

Figur 7. Det store sumpskovspati i F3, har en tæt bestand af ynglende fugle og udgør et vigtigt element for ynglefugle i området.

Observationer af græsningstryk, -effekt og -adfærd

Formålet med græsningen er bl.a. at øge biodiversiteten i Maglemosen. Store dele af området har tidligere været dækket af invasive arter som bl.a. Kæmpe bjørneklo og Sildig gyldenris. For at give plads til andre arter er det nødvendigt at holde øje med udviklingen af bestandene af de invasive arter der findes i området, og hvordan de påvirkes af græsningen. Der har de seneste år været behov for manuel bekæmpelse af enkelte bestande, da planterne blev vurderet for store til at dyrene vil æde dem. Dette blev gjort for Japan-pileurt i 2016 og igen i 2017. Der bliver fortsat holdt øje med disse og andre bestande de kommende år. Der kan desuden være behov for bekæmpelse af individer der ikke kan nås af dyrene, fx uden for indhegningerne

Figur 8. Forud for sæsonen 2017 blev hegnslinjen flyttet så tæt på Maglemoserenden som muligt.

Sildig gyldenris

Store dele af Maglemosen var tidligere dækket af den invasive art Sildig Gyldenris, men det har ændret sig efter at afgræsningen er sat i gang.

Græsningen har en god effekt i forhold til at bekæmpe Sildig Gyldenris, men den forekommer dog stadig talrigt som vegetative skud (ikke-blomstrende), spredt i området. Det positive er at der nu alle steder er etableret forskellige konkurrerende arter af græsser og urter imellem de tilbageværende skud af Gyldenris. Udenfor foldene findes der en del Sildig Gyldenris spredt forekommende i området, især synligt blomstrende steder hvor der ikke slås.

Figur 9. Her ses effekten af græsningen tydeligt. Udenfor hegnslinjen til højre i billedet er vegetationen høj og Sildig Gyldenris blomstrer. Indenfor hegnet findes Gyldenris stadig men kun som små vegetative skud i grønsværen.

Figur 10. Sildig Gyldenris forekommer stadig spredt i området, især hvor den indtil for få år siden var dominerende, men alle steder er den reduceret i omfang og som følge af græsningen kun vegetativ, dvs. ikke-blomstrende. Foto fra folden lige indenfor hegnet.

Rød hestehov

Forekomsten af Rød Hestehov er reduceret til næsten ingenting i folden "F3" (den sydvestlige store fold).

I F1-folden (den nordvestlige fold) er planterne græsset kraftigt ned, men planterne findes lige udenfor folden langs et stykke af hegnslinjen.

Figur 11. Her i folden F3 lige sydvest for elleskoven voksede før græsningen startede en tæt bestand af Rød Hestehov, hvor det nu er meget svært at finde skud af den. I Baggrunden anes Trørød Skov.

Figur 12. Rød Hestehov. Bemærk at der græs imellem planterne. Det skyldes den græsning der er sket i sæsonen 2015. Indtil da var der kun Rød Hestehov her. Foto d. 3.5.2016.

Figur 13. Her ses tydeligt hvordan kvæget (3 køer + 11 kalve) har græsset alle bladene af Rød Hestehov inde i folden. 13.6.2017.

Japan-pileurt

I 2017 er Japan-Pileurt blevet slået med le d. 9. august og herefter har kvæget kunnet afgræsse de nye skud godt. Den lidt sene slåning vurderes at have haft en synlig effekt, men slåning i juni eller juli vil sammen med kvægets græsning nok virke endnu bedre.

Figur 14. Bevoksningerne af Japan-Pileurten er på tilbagetog efter slåning med le startede i 2016. I midten af juni måned 2016 var højden på denne klon ca. 1,5m, men d. 9.aug. 2017 er højden reduceret til under en meter og skuddene står mindre tæt. Foto d. 9.8.2017.

Figur 15. Kvæget har kun sparsomt nippet til skuddene i kanterne af bevoksningen inden slåning med le. Foto d. 8.9.2017.

Kæmpe-bjørneklo

Græsningen i 2015 og 2016 har kraftigt reduceret forekomsterne af Bjørneklo. I 2017 er Kæmpe-Bjørneklo yderligere reduceret i omfang. Reduceringen har været så markant, at der i denne sammenhæng ikke er observeret og fotograferet nogen større planter. Der ses dog stadig enkelte steder, fremspirende frøplanter, fra den eksisterende frøpulje. Over en årrække vil man kunne forvente at se nye planter spire frem fra frøbanken i områder, især hvor der har vokset blomstrende og frøsættende Kæmpe-Bjørneklo indenfor det seneste årti.

Så længe græsningen opretholdes og der samtidigt holdes øje og sættes ind med manuel bekæmpelse i tilfælde af enkelte blomstrende planter, som står utilgængeligt for kvæget, kan det forventes at frekvensen af nye planter, år for år, vil mindskes i takt med at frøbanken mister sin spiringsevne. Man skal være opmærksom på at der i krat, hvor kvæget ikke når ind, godt kan fremspire bjørneklo og de skal bekæmpes manuelt.

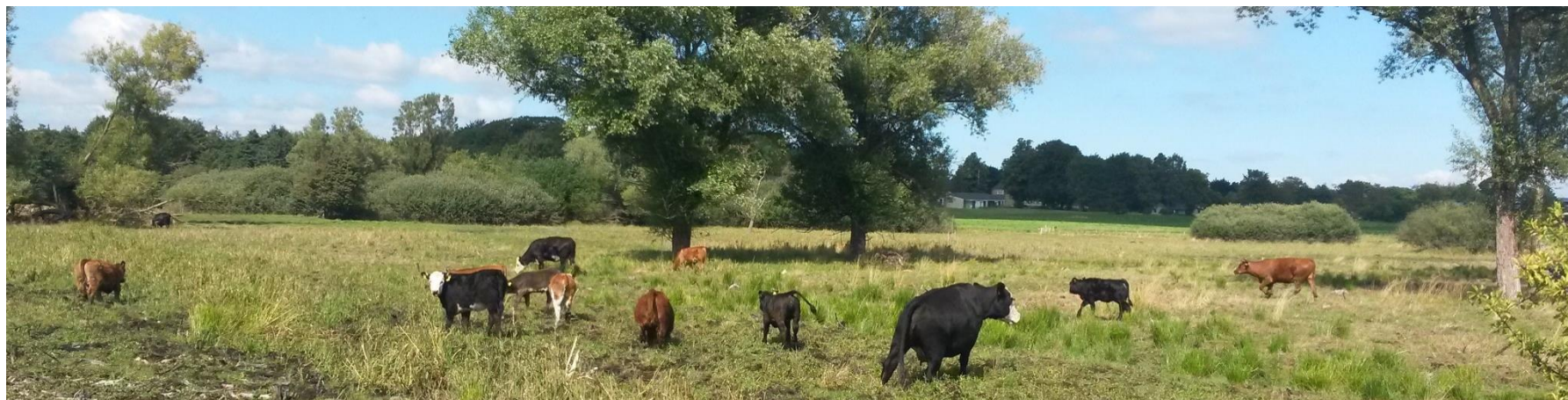
Græsningstryk

For at opnå bedst mulig viden om, hvorvidt den græsning der foretages på arealerne er optimal, er det nødvendigt at vide hvor mange dyr der befandt sig i de enkelte folde på forskellige tidspunkter af græsningssæsonen. Det var desværre ikke været muligt at opnå informationer for alle foldene indenfor de angivne 10-dages intervaller i 2016. Der er derimod mere detaljerede informationer tilgængelige for 2017. Der er dog små delfolde i de to nordlige folde som benyttes frem til høslæt, hvorved dyrene ikke har adgang til hele arealet.

Sæson 2016

Tabel 1. Oversigt over antallet af køer og kalve i de fire græsningsfolde, på de tidspunkter hvor antallet er kendt. De første dyr blev sat på F3 primo april (antal ukendt). Dyrene blev hentet hjem ultimo oktober og primo november. Felter med minustegn indikerer med sikkerhed, at der ikke er dyr i foldene. Tomme felter indikerer manglende viden ang. antallet af dyr på arealet. Det vides således ikke med sikkerhed, om der var dyr i foldene og hvor mange dyr der evt. var.

Fold	Areal ha	Dyr	januar			februar			marts			april			maj			juni			juli			august			september			oktober			november			december		
			pri	med	ult	pri	med	ult	pri	med	ult	pri	med	ult	pri	med	ult	pri	med	ult	pri	med	ult	pri	med	ult	pri	med	ult	pri	med	ult	pri	med	ult			
F1.Henriksholm Nord -vest	8,8	Køer	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	7								15	15	0	0	15	0	0	-	-	-	-	-		
		Kalve	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	4								13	13	0	0	13	0	0	-	-	-	-	-	
F2.Henriksholm Nord - øst	5,9	Køer	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	5	6	6							0	0	15	15	0	0	0	-	-	-	-	-	
		Kalve	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	4	4							0	0	13	13	0	0	0	-	-	-	-	-
F3. Henriksholm Syd - vest	29,4	Køer	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	20	20	20	20	45	20	alle	alle	alle							0	0	-	-	-	-	-	
		Kalve	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-					20	alle	alle	alle							0	0	-	-	-	-	-	
F4. Henriksholm Syd - øst	6,7	Køer	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	20	20	20	11	0	0	0				14			alle	0	-	-	-	-	-	-		
		Kalve	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-				15	0	0	0				12			alle	0	-	-	-	-	-		

Figur 16. Græssende kvæg i Maglemosen (2016).

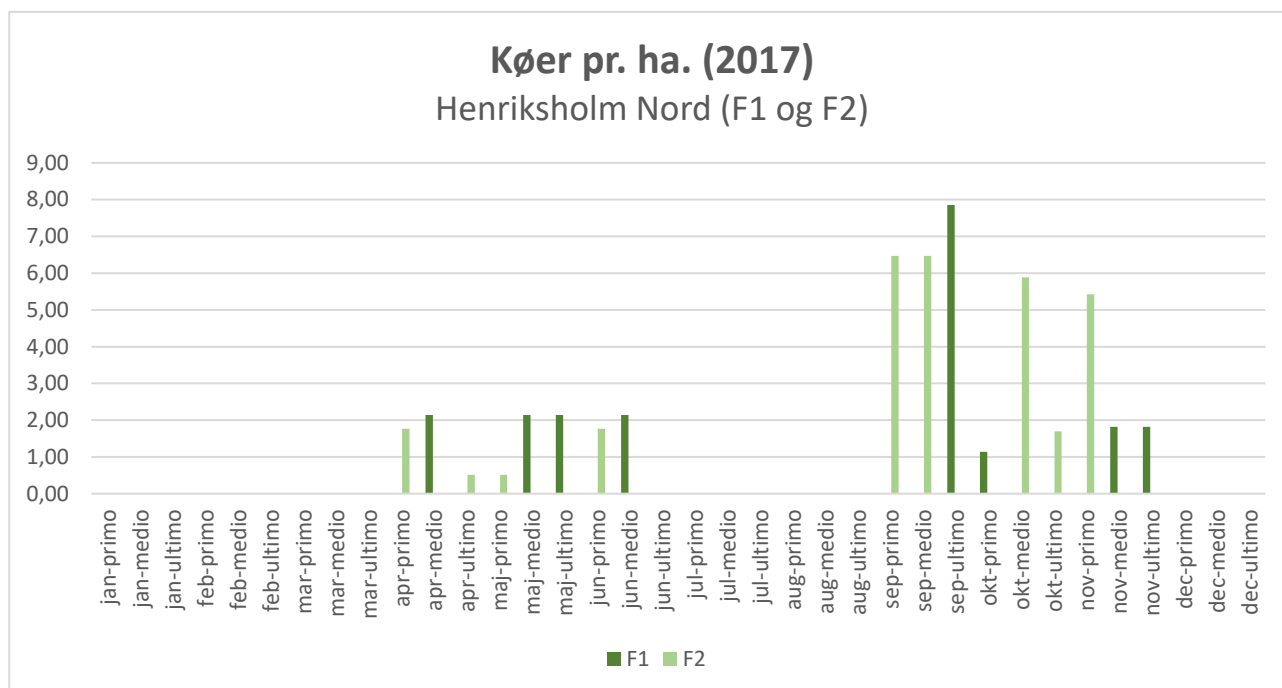
Sæson 2017

Tabel 2. Oversigt over antallet af køer og kalve i de fire græsningsfolde. De første dyr blev sat på F2 i starten af april. Dyrene blev hentet endeligt hjem d. 20. november. Felter med minustegn indikerer, at der ikke er dyr i foldene. En * betyder, at dyrene har gået på hele folden og ikke kun i de frahegninger (d og e) der er angivet på figur 19.

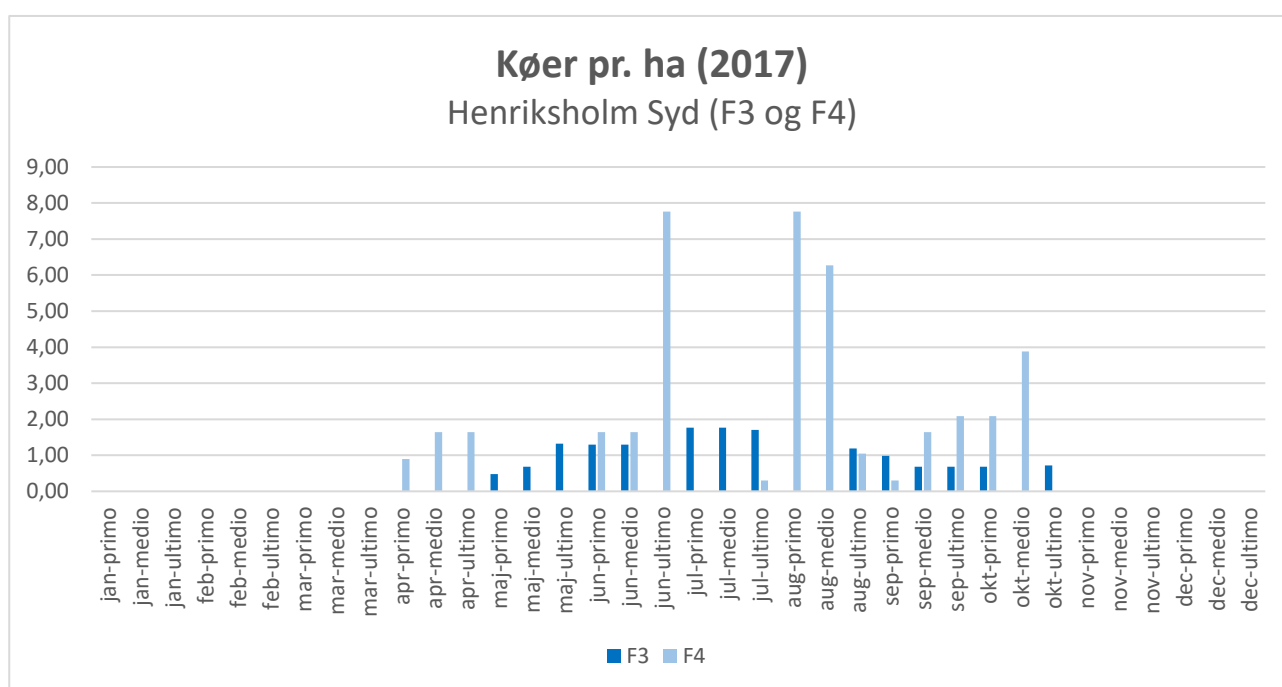
Fold	Areal ha	Dyr	Jan.	Feb.	Mar.	April			Maj					Juni				
						d. 2	d. 8	d. 17	d. 6	d. 11	d. 12	d. 19	d. 25	d. 1	d. 4	d. 14	d. 15	d. 24
F1.Henriksholm Nord -vest	8,8	Køer	-	-	-	0	3	0	0	3	3	3	3	3	0	3	3	0
		Kalve	-	-	-	0	3	0	0	3	3	3	3	3	0	11	11	0
F2.Henriksholm Nord - øst	5,9	Køer	-	-	-	3	0	3*	3*	0	0	0	0	0	3	0	0	0
		Kalve	-	-	-	3	0	3*	3*	0	0	0	8	8	11	0	0	0
F3. Henriksholm Syd - vest	29,4	Køer	-	-	-	0	0	0	14	14	20	39	39	38	38	38	38	0
		Kalve	-	-	-	0	0	0	0	0	0	18	18	18	18	18	19	0
F4. Henriksholm Syd - øst	6,7	Køer	-	-	-	6	11	11	0	0	0	0	0	0	11	11	11	52
		Kalve	-	-	-	0	0	0	0	0	0	0	0	0	8	8	8	31

Fortsat...

Fold	Areal ha	Dyr	Juli			August			September			Oktober				November		Dec.
			d. 7	d. 14	d. 18	d. 7	d. 12	d. 20	d. 3	d. 10	d. 16	d. 2	d. 14	d. 20	d. 26	d. 2	d. 20	d. 1
F1.Henriksholm Nord -vest	8,8	Køer	0	0	0	0	0	0	0	0	11	10*	10*	0	0	0	16*	0
		Kalve	0	0	0	0	0	0	0	0	6	6*	6*	0	0	0	2*	0
F2.Henriksholm Nord - øst	5,9	Køer	0	0	0	0	0	0	11	11	0	0	0	10	10*	31*	0	0
		Kalve	0	0	0	0	0	0	5	6	0	0	0	6	6*	6*	0	0
F3. Henriksholm Syd - vest	29,4	Køer	52	52	50	0	0	35	29	20	20	20	0	21	21	0	0	0
		Kalve	31	33	33	0	0	5	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0
F4. Henriksholm Syd - øst	6,7	Køer	0	0	2	52	42	7	2	11	14	14	26	0	0	0	0	0
		Kalve	0	0	0	34	12	7	2	8	10	10	0	0	0	0	0	0

Figur 18. Oversigt over antallet køer pr. ha for de to græsningsfolde (F1 og F2) ved Henriksholm Nord i 2017. Der har været kalve på arealerne sammen med de voksne dyr, de er dog ikke medtaget i denne sammenhæng da deres bidrag til græsningstrykket er ukendt. Græsningstrykket fra kalvene afhænger af deres alder og størrelse og da dette er ukendt, er de ikke medtaget i denne sammenhæng.

Figur 17. Oversigt over antallet af køer pr. ha. for de to græsningsfolde ved Henriksholm Syd (F3 og F4) i 2017. Der har været kalve på arealerne sammen med de voksne dyr, de er dog ikke medtaget i denne sammenhæng da deres bidrag til græsningstrykket er ukendt. Græsningstrykket fra kalvene afhænger af deres alder og størrelse og da dette er ukendt, er de ikke medtaget i denne sammenhæng.

Figur 19. Omtrentlig hegnslinje af de små delfolde "d" og "e" i foldene F1 og F2.

Græsningstrykket er meget variabelt jo mindre foldstørrelsen er og omvendt er udsvingene knap så kraftige i den største af foldene, F3 på 29,7 ha. Her er der i juli måned 52 køer og 33 kalve som det højeste antal, altså et græsningstryk på omkring 1,8 køer/ha. Da de samme dyr i starten af august flyttes til den meget mindre fold F4 (6,7 ha), er græsningstrykket meget højt op imod 8 køer/ha. Tilsvarende gør sig gældende i foldene F1 og F2 i sept-okt.

Det anbefales at forsøge at udligne græsningstrykket mere henover græsningssæsonen, så man undgår de store udsving i antallet af dyr i foldene. Dette kan gøres ved at fordele dyrene mere inden i foldene og mere henover sæsonen. Man kan eventuelt også overveje at inddrage naboarealer hvor der på nuværende tidspunkt ikke foretages høslæt eller græsning.

I maj måned er der ingen dyr i F4 og som konsekvens vokser Gyldenris uhindret. Dette er meget tydeligt i juni, især der hvor den før græsningen stod helt dominerende.

Analyse og konklusioner

Frahegninger

Forsøget med frahegnede arealer har været nyttigt for at tolke på græsningens effekt. Det har vist at det eksisterende græsningstryk er begrænsende for mængden af blomstrende urter, vurderet ud fra en visuel bedømmelse af mængden af blomster udenfor og indenfor frahegningerne. Samtidig viser antallet af nektarsøgende insekter at blomstringen er afgørende for mange insekter. Udenfor frahegningerne er der i store områder næsten blomsterløst kun med enkelte tidsler som kvæget har undgået da de er blevet for store og stikkende.

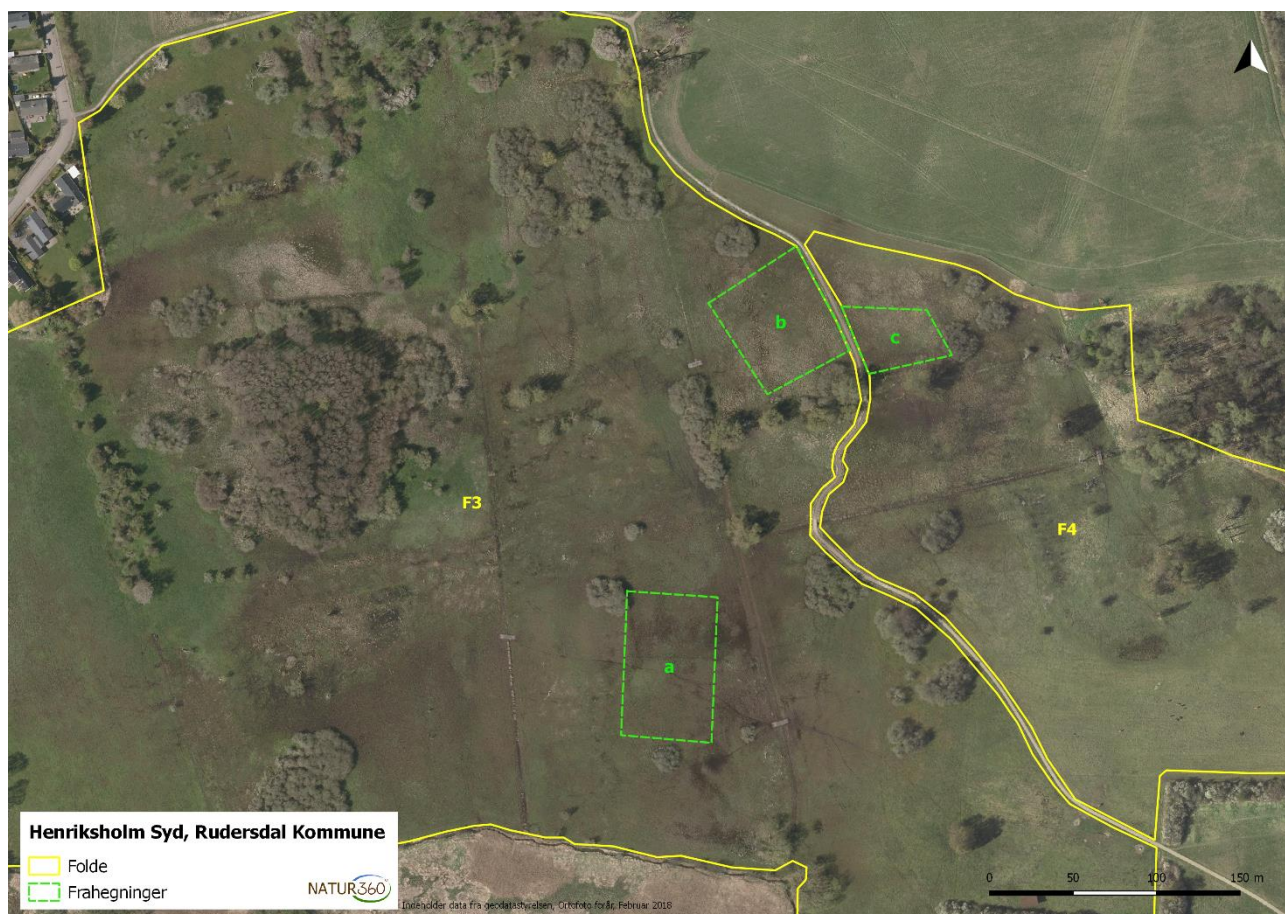

Figur 20. En blomstrende Horse-Tidse udenfor frahegningerne, som kvæget har fundet for stikkende og derfor græsset udenom.

Frahegningerne blev sat op i starten af maj og forhindrede kvæget i at græsse frem til den sidste weekend i august. Det er samtidig tydeligt at der er lidt forskelligt potentiale i de tre frahegninger, med flest blomstrende urter i **b**, lidt færre i **c** og færrest i **a** (se kortskitsen).

Figur 22. En fouragerende arbejder af Ager-Humle på Horse-Tidsel.

Figur 21. De to sydlige folde med den omtrentlige placering af frahegninger foretaget i 2017.

I den mest blomsterrige fraegning, **b**, var det især urter som Kattehale, Kål-Tidsel, Lådden Dueurt, Dunet Dueurt og Angelik som stod for hovedparten af blomstermængden. Fællestrækket er at de er flerårige og relativt højt voksende, så de kan konkurrere med de høje græsarter, der dominerer i området. De høje græsarter udgøres især af Eng-Rørhvene og Høj Sødgræs, men også Mose-Bunke, Tagrør, Rørgræs og Alm. Rapgræs. Herudover var der flere andre lavere voksende urter, som også blomstrede, men i mere begrænset mængde, fx: Gul Fladbælg og Tykbladet Ærenpris.

Figur 23. Lådden Dueurt.

Figur 25. Kattehale.

Figur 24. Skov-Angelik.

Figur 27. Grønåret Kålsommerfugl på Kattehale.

Figur 26. Blomstrende Angelik med hvide blomsterskærme.

Figur 28. Svirreflue i blomstrende Kål-Tidsel.

Figur 29. Stregbredpande på et blad af Mose-Bunke.

Figur 30. Gul Fladbælg blomstrede fåtalligt i frahegning "b".

Blomsterne er vigtige for de nektarsøgende insekter og der blev observeret forskellige arter af dagsommerfugle, biller, bladhvepse, svirrefluer, humlebieer mm.

For at udbrede forekomsten af de mere lavt voksende urtesamfund er græsningsforstyrrelserne vigtige. Græsningen skaber lys til de laveste vækster og optrampningen af de våde områder skaber blottet jord som kan koloniseres af nye planter ved frøspiring. Desuden skabes der ved moderat tramp en tuet, ujævn bund som bidrager til variationen og mulighederne for flere interessante arter. På toppen af tuerne har de små arter forbedrede levevilkår og er mindre udsat for oversvømmelser.

De store arter som fylder mest har for de flestes vedkommende vegetativ formering og for at de små arter kan finde fodfæste og trives er kvægets tramp derfor vigtig. I områder med alt for kraftig optrampning bliver det de enårige og mest forstyrrelsestolerante arter som overtager. Herved forsvinder mulighederne for arter tilknyttet rigkær, som lige nu kun findes i små områder og mængder. Det er arter som Tvebo Baldrian, Hirse-star, Næb-Star, Eng-Nellikerod m.fl. det har det svært i områder med kraftigt eller meget koncentreret tramp af kvæget. I områder hvor færdslen koncentrerer og der samtidig er vådt skabes der er stort slid.

Figur 31. Våd jord og koncentreret færdsel omkring spangene resulterer i stærk optrampning. Foto lige sydvest for frahegning "a".

Kunsten består således i at sikre en tilpas, men ikke for kraftig græsningspåvirkning fra kvæget. Dette er særlig vigtigt i de mest værdifulde områder. Det anbefales derfor i de kommende sæsoner, at udbinding af kvæget sættes i gang lidt tidligere og at de har adgang til frahegningerne b og c tidligt på sæsonen, allerede i april eller starten af maj. Det anbefales derefter, omkring starten af juni, at frahegne disse områder igen mindst 8-10 uger frem, og så vidt det skønnes gavnligt helt hen til omkring slutningen af august. Dermed har de fleste urter blomstret og sat frø.

En-to nye frahegninger omkring værdifulde dele med stort potentiale for blomstrende urter, bør overvejes, så længe græsningstrykket holdes højt for at bekæmpe bestandene af Gyldenris.

Figur 33. Græsningstrykket har været højt henover sommeren hvilket ses af at kun en enkelt Filtet Kongelys har fået lov til at blomstre. Arten er toårig og der er mange rosetter som kan blomstre i 2018 hvis de får lov. I området findes også dagsommerfuglen Lille Ildfugl

Figur 32. Lille Ildfugl, larven lever på Alm. Syre og Rødknæ.

Der bør ikke være en helt græsningsfri periode i maj hvor der vokser Gyldenris, som det skete i folden F4 i 2017. Omvendt bør græsningstrykket sættes ned så det ikke er så højt som det var i hele juli i fold F3, hvor det lå oppe på 1,75 køer/ha gennem hele juli måned (52 køer plus 33 kalve).

I frahegningen, a, som blev etableret primært af hensyn til viberne, vil en tidlig afbrænding omkring marts, før redebygning/rugeperioden, være gavnlig.

De forskellige fuglearter har hver især deres individuelle behov for varierende mængder af vegetationshøjde, fugtighedsforhold og spredte kratpartier til fødesøgning, skjul og redebygning. Det er sandsynligt at få ynglende Dobbeltbekkasin, Vibe eller andre ynglende engfugle i mosen i 2018. To par Dobbeltbekkasin blev hørt spillende ved besøg i april, men havde senere tilsyneladende opgivet at yngle i området. Tre par Viber blev observeret ynglende i april, men måtte opgive yngleforsøget ganske givet grundet prædation af krager. Kriterierne for at fuglene tilknyttet eng yngler i området er tilsyneladende til stede. Det er dog svært at gøre noget ved situationen med præderende krager og det må accepteres som en del af naturens spil.

Opsummering af anbefalinger for sæsonen 2018:

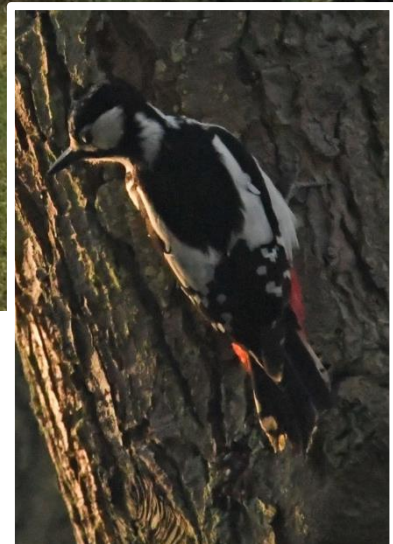
1. Antallet af græssende dyr i de enkelte folde bør fortsat registreres skriftligt og løbende i samarbejde med Jette Køhler (kontaktinfo: tlf. 29934566/gubbikiller@gmail.com).
2. Frahegning bør fortsætte, dog gerne med et par ugers tidlig græsning i april-maj.
3. En-to nye frahegninger bør overvejes i områder med særligt stort potentiale for rig blomstring.
4. Højt græsningstryk af de mest gyldenris-dominerede dele er vigtig frem til og med juni.
5. Tidlig forårs afbrænding af frahegning a
6. Man bør overveje at klarlægge hydrologien lidt nøjere og se om der skal ske forandringer med grøfternes og hele områdets afvanding. Man kan eventuelt overveje at inddrage nogle af naboarealerne.
7. Man bør overveje græsning fordelt på så store dele af året som muligt, med lidt lavere græsningstryk midt på sommeren end det som skete i juni/juli 2017 i folden F3.

Bilag 1 – Maglemosen ved Vedbæk. Ynglefugle 2017

Maglemosen ved Vedbæk

Ynglefugle

2017

Rapport til Rudersdal Kommune
Udarbejdet af Lars Maltha Rasmussen
August 2017

Datablad

Titel: Maglemosen ved Vedbæk - Ynglefugle 2017

Bedes citeret: Rasmussen, L.M. 2017. Maglemosen ved Vedbæk - Ynglefugle 2017 Rapport fra Natur360 og Tidal Consult til Rudersdal Kommune.

Antal sider: 28

Forfatter: Lars Maltha Rasmussen, Tidal Consult

Kvalitetskontrol: Johanne Bak, Natur360

Udgivelsesår: 2017

Rekvirent: Rudersdal Kommune

Fotos: Lars Maltha Rasmussen, Tidal Consult

Indhold

Indledning	3
Undersøgelsesområdet	3
Undersøgelsens metoder og omfang	4
Undersøgelsens resultater	5
Potentielle ynglefugle	12
Anbefalinger til fuglevenlig forvaltning	13
Træbevoksede områder	13
Engene	15
Rørskoven	15
Dyrkede marker	16
Litteratur	17
Bilag 1 - Ynglefuglekort	18

Figur 34. Dele af områderne ved Maglemosen afgræsses i sommerhalvåret. Her er kreaturer kommet på græs på engen ved Henriksholm Nord.

Indledning

Rudersdal Kommune har bedt Natur360 lave en registrering af ynglefuglene i Maglemosen.

Formålet med registreringen er at kortlægge ynglefuglene og give en aktuel status, så kommende naturplejetiltag bedst muligt tager hensyn til disse.

Undersøgelsesområdet

Undersøgelsesområdet består af i alt 4 indhegninger. 2 nord for Henriksholm Alle og to syd for. For at lette beskrivelsen af, hvor fuglene er observeret, henvises der til de i Figur 35 angivne stednavne.

Figur 35. Undersøgelsesområdet med de anvendte stednavne. Henriksholms Allé deler området i henholdsvis Nord og Syd (Kilde: Miljøportalen).

Undersøgelsens metoder og omfang

Området er gennemgået ved tre besøg i 2017 hhv. d. 13. april kl. 08:00-10:30, d. 27. april kl. 06:00-08:30 og d. 13. maj kl. 07:00-10:30.

Fuglene er indtegnet på et feltkort, idet området er gået langsomt igennem til fods. Antallet af ynglende Grågås er vurderet ud fra antallet af rugende fugle. Blishøne og Rørhøne er vurderet ud fra antal fugle i kombination med rugende fugle. Vibe er registreret som rugende, og Dobbeltbekkasin som territoriehævdende. Musvåge og Stor Flaspætte er registreret med reder. Spurvefuglene er overvejende registreret ved at notere syngende eller kaldende fugle, dog er antallet af Gråkrage og Husskade vurderet ud fra antallet af reder. Placeringen af de enkelte ynglefugleregisterringer er vist i Bilag 1 - Ynglefuglekort.

Registreringerne er tidsmæssigt begrænsede til kun at omfatte tre besøg i starten og midten af yngletiden. Flere besøg, især senere i maj, kunne have fastslået om f.eks. Gøg og Nattergal yngler i område og kunne have dokumenteret sikre ynglefund.

Figur 36. Gulspurv på hegnspæl.

Undersøgelsens resultater

Der blev registreret i alt 41 arter af potentielle ynglefugle (se Tabel 3). Hovedparten er spurvefugle der er tilknyttet de busk- og træbevoksede områder. Rørhøne og grågås yngler i forbindelse med vandflader. Rørspurv yngler i et rørbevokset område, og vandfuglene er tilknyttet moseområdet mod nord.

Figur 37. Sangdrossel yngler i skovbevoksningen ved Maglemosen.

Tabel 3. Oversigt over de registrerede ynglefugle i undersøgelsesområdet ved Maglemosen.

Nr.	Art	Antal	Nr.	Art	Antal
1	Grågås	2	21	Solsort	11
2	Gråand		22	Sangdrossel	4
3	Blishøne	2	23	Sjagger	2
4	Rørhøne	1	24	Gærdsesanger	1
5	Musvåge	1	25	Løvsanger	8
6	Fasan	1	26	Gransanger	8
7	Vibe	3	27	Musvit	16
8	Dobbeltbekksain	2	28	Blåmejse	10
9	Skovsneppe	0	29	Spætmejse	1
10	Ringdue	8	30	Træløber	1
11	Gøg	1	31	Gråkrage	4
12	Stor Flagspætte	2	32	Husskade	1
13	Sanglærke	6	33	Allike	0
14	Engpiber	0	34	Stær	6
15	Hvid Vipstjert	2	35	Bogfinke	2
16	Gærdesmutte	9	36	Gulspurv	5
17	Jernspurv	4	37	Grønirisk	2
18	Rødhals	3	38	Kærnebider	2
19	Munk	3	39	Grønsisken	1
20	Rødstjert	2	40	Stillits	2
			41	Rørspurv	1

I det følgende knyttes nogle kommentarer til ynglefuglenes forekomst i området mht. biotopskrav og yngleforhold.

Der blev set flere smågrupper af fouragerende Grågæs i den centrale del af mosen. Disse formodes dog at have ynglet uden for området. Derimod blev to par grågæs set hhv. rugende og ungeførende i området nord for Henrikholms Allé. I samme moseområde ynglede der også Blishøne, Rørhøne og Gråand.

Der blev registreret én rede af Musvåge i Maglemose Sumpskov ved de to første besøg. Parret havde dog tilsyneladende opgivet yngleforsøget ved besøget i maj.

Der blev set en enkelt Fasankok. Der sker tilsyneladende ingen udsætninger af arten i eller nær mosen.

Tre par Viber forsøgte at yngle på engen sydøst for Maglemose Sumpskov. Området blev separat indhegnet tidligt i april, inden kreaturerne kom på græs. Viberne havde dog ikke held med yngleforsøget, hvilket ganske givet skyldes prædation af krager. Der blev set op til 12 krager inde i selve indhegningen ved de første to besøg, og der blev fundet præderede æg. Ved besøget i maj havde fuglene opgivet. To par Dobbeltbekkasiner blev hørt spillende ved de to første besøg, men de havde tilsyneladende også opgivet i maj.

Figur 38. Alle arter af ynglefugle.

Figur 39. Præderet vibezæg på engen nær det indhegnede område.

Figur 40. Krage i indhegningen for viber.

Stor flagspætte blev set i færd med at udhugge et redehul i et elletræ i bevoksningen i Maglemose Sumpskov. En anden fugl blev set territoriehævdende ved to besøg nord for Henrikholms Allé. Deres territorier omfatter givetvis også områder uden for undersøgelsesområdet, hvor der er mange større træer.

Figur 41. Gamle træer med huller er værdifulde og vigtige for flere af de fuglearter der yngler i de træbevoksede områder. Denne Store Flagspætte var i gang med udhugge et redehul i et elletræ i Maglemose Sumpskov.

Træløber blev registreret i bevoksningen i Maglemose Sumpskov og Spætmejse i Fagerboskoven. Stær blev registreret ynglede i gamle spættehuller. Disse arter vil have stor fordel af forekomsten af flere døde træer, ligesom andre hulrugere som mejserne, der gerne benytter forladte spættehuller, ville have stor fordel af forekomsten af stor flagspætte.

Der blev registreret i alt 6 territorier af Sanglærke. Disse forekom udelukkende i de tørre og højereliggende arealer hvor der sker høslæt. Det var den eneste ynglede fugleart i disse områder. Der blev ikke observeret Sanglærke i de fugtige områder.

Det blev ved besøgene registreret 8 par ringduer. Da registreringen er foregået i starten af artens yngleperiode yngler der sandsynligvis flere par i området.

Der blev registreret territorier af hhv. 16 Musvitter og 10 Blåmejser jævnt fordelt i området. Der blev ikke registreret Halemejsse eller Sumpmejsse, som ellers godt ville kunne yngle i området.

Der blev registreret 11 syngende Solsort, hvoraf nogle kan have haft reder i de tilstødende villahaver. Det vurderes at der kan have ynglet flere par, da det bedste tidspunkt på dagen for at registrere denne art er ved solopgang og skumring.

Der blev registreret 4 syngende Sangdrosler og to par Sjaggere. Sjaggeren er udbredt i Nordøstsjælland og også i Københavns byparker som ynglefugl.

Rødhals kan betegnes som en egentlig skovfugl, der fouragerer i den skyggefulde skovbund og derfor er afhængig af at der er et lukket kronetag. Der blev registreret tre syngende fugle.

Figur 42. Der blev registreret tre par Rødhalse. Det er en skovfugl der forekommer hvor der er et kronetag og en god underskov.

Figur 43. Gærdesmutten foretrækker buskads gerne nær vand. Der blev registreret 9 syngende fugle ved første besøg

Hovedparten af de registrerede ynglefugle er strejf- eller standfugle og er alle almindeligt udbredte danske ynglefugle. Af egentlige trækfugle blev der registreret Løvsanger, Gransanger, Rødstjert, Munk, Gærdesanger, Hvid Vipstjert og Rørspurv.

Der blev registreret 8 Løvsangere. Løvsangere foretrækker at yngle i områder med buske og opvækst, gerne ret soleksponeret. Gransanger blev registreret med 8 par, og er i højere grad en skovfugl end løvsangeren.

Rødstjert blev registreret med to par. Denne art yngler i huller og det er derfor positivt at denne art forekommer i området.

Munk er en egentlig skovfugl, og blev registreret med 3 par i området.

Af andre ynglefugle blev der registreret 2 par Kernebider, 2 par Bogfinke, 5 par Gulspurv, 2 par Grønsisken og 2 par Stillits.

Fire reder af Gråkrager blev registreret, mens op til 12 fugle blev set fouragerende i området. Gråkrager er ofte specialiserede i at prædere reder af fugle der yngler åbent. Derimod blev der kun registreret et enkelt par Husskade.

Potentielle ynglefugle

En Skovsneppe fløj op fra Maglemose Sumpskov ved besøget d. 13.4. Det vurderes at det var en fugl på træk, da den ikke blev registreret ved de senere besøg.

Ved besøgene i april blev Engpibere registreret i de sumpede dele af engen. Der blev dog ikke registreret syngende fugle, hvorfor de er vurderet som fugle på træk. De kunne måske yngle i området.

Allike blev registreret ved hvert besøg i området, men det vurderes at de har ynglet uden for undersøgelsesområdet.

Nattergal og Gøg er potentielle ynglefugle i området, men det ville have krævet besøg på et senere tidspunkt at registrere disse arter. Der blev desuden set en Stenpikker i slutningen af april, men det vurderes at det var en trækfugl.

Der var opsat en tårnfalkekasse længst mod sydvest i området, men der blev dog ikke registreret ynglende Tårnfalk i området.

Figur 44. Træløber i Maglemose Sumpskov.

Anbefalinger til fuglevenlig forvaltning

Træbevoksede områder

Områderne ved Maglemosen er generelt meget varierede, afvekslende med grupper af buske, mindre lunde med høje træer, samt fugtige engarealer og tørre græsmarker. De mange trægrupper og hegn, bl.a. som afgrænsning af området giver en stor randeffekt, og gør at området huser mange forskellige arter af ynglefugle.

Figur 45. Der er en stor rumlig variation i området.

Flintemarkskoven og Maglemose Sumpskov er værdifulde, da de står på meget fugtig eller våd bund. Mange af træerne i Flintemarkskoven er gået ud som følge af en højere vandstand. Træer under nedbrydning giver større mulighed for hulrugende fugle. Fagerboskoven mod vest i Maglemosen og træbevoksningen nord for Henrikholms Allé står på tør bund, men vil med tiden kunne få større værdi for de ynglende skovfugle, hvis man helt undlader at foretage træfældning.

Der er en fin balance mellem underskov og større træer i det undersøgte område. I den udstrækning det skønnes nødvendigt at fjerne "risikotræer" pga. svampeangreb og råd, bør man fortsat beskære disse og lade stammerne stå hvor det er muligt. Denne praksis har man også anvendt langs stien gennem mosen. Døende træer og dødt ved udgør vigtige levesteder for naturens nedbrydere, som svampe, bakterier og en lang række hvirvelløse dyr, som igen er føde for insektædende fugle. Dødt ved af større dimensioner har generelt størst biologisk værdi, fordi det rummer den største biodiversitet af fx svampe og biller, og

samtidig er længst tid om at forfalde. Stående dødt ved er ofte en mangelvare og bør prioriteres højt. Mindre dødt ved kan samles i kvasbunker.

Figur 47. Maglemose Sumpskov har en tæt bestand af ynglefugle.

Figur 46. Et faldefærdigt træ nær stien er "afvæbnet", men står tilbage som et værdifuldt spættetræ og grene og kvas giver gode muligheder for insekter.

For at fremme antallet og tætheden af ynglende skovfuglearter, er det af stor værdi, at de skovbevoksede områder fremtræder mindst muligt plejet. Der har tidligere været ophængt en del nummererede fuglekasser i området, men stort set alle er nu forsvundet. Man kan derfor med fordel opsætte redekasser for at øge antallet af ynglende mejser og andre mindre hulrugere, og på længere sigt kan man sikre at der er tilstrækkeligt mange ældre træer med huller.

Engene

Engområderne mod syd har som udgangspunkt af en god kvalitet som yngleområde for arter som vibe, dobbeltbekkasin og engpiber. Græsningen og rydningen af krat har markant forbedret ynglemulighederne for disse arter. I marts og starten af april var området fugtigt, og der stod blankt vand mellem græstuerne flere steder. Imidlertid betyder dræningen gennem en række gamle grøfter, at området meget hurtigt tørrer ud i slutningen af april.

Figur 48. Mosen er præget af dræn, hvor tidligere opstemninger helt er ophørt med at fungere effektivt. Vandstanden er den samme på begge sider af stigbordet.

Rørskoven

Rørskovsområdet mod syd er generelt for tørt til, at de har nogen væsentlig betydning som ynglefugleområde. Her blev kun registreret et enkelt par rørspurve, mens de øvrige ynglefugle her var tilknyttet buskbevoksningen. Det er muligt, at der i rørskovsområdet er gamle dræn og grøfter, der med fordel kan stemmes op for at bevare fugtigheden i området og forhindre tilgroning med buske.

Dyrkede marker

På de dyrkede marker i området hvor der ikke sker afgræsning, har en ret begrænset værdi for ynglefuglene. Kun Sanglærke blev registreret ynglende her. Man kunne overveje at lade disse dyrkede arealer indgå som græssede arealer. Dette ville muliggøre en tidlig udbinding af de græssende dyr, uden at de skal græsse i de mere våde arealer. Hvis dette ikke er muligt af hensyn til muligheden for at lufte hund i området, så kunne man overveje blot at lade det henligge uden dyrkning, og med evt. slæt eller afgræsning med års mellemrum.

Figur 49. Der bringes tilskudsfoder ud i de græssede folde, hvilket tyder på, at græsningstrykket ikke er afstemt med græsvæksten tidligt på foråret. Til gengæld er der store tørre og dyrkede områder, hvor det ville være en fordel for ynglefuglene at de blev afgræsset frem for anvendt til høslæt.

Litteratur

Michaelsen, Anders N. og Bak, Johanne. 2016. Naturovervågning af Maglemosen ved Vedbæk – Sæson 2016. Rapport fra Natur360 til Rudersdal Kommune og Foreningen Maglemosens naturpleje.

Figur 50. Vibespor i mudderet på engen.

Bilag 1 - Ynglefuglekort

Figur 51. Grågåse (blå), Blishøne (rød) og Rørhøne (gul).

Figur 52. Blåmejse (blå) Musvit (rød).

Figur 53. Stor Flaspætte (blå), Træløber (rød), Spætmejsje (gul) og Stær (violet)

Figur 54. Musvåge (rød) og Ringdue (blå).

Figur 55. Munk (gul), Solsort (blå), Sangdrossel (rød) og Sjagger (violet)

Figur 56. Løvsanger (rød), Gransanger (gul).

Figur 57. Rødhals (rød), Rødstjert (blå), Kernebider (gul) og Jernspurv (violet).

Figur 58. Sanglærke (rød).

Figur 59. Hvid Vipstjert (gul).

Figur 60. Gulspurv (gul).

Figur 61. Gædesmutte (gul) og Gærdesanger (blå).